

Arbetsmarknadsdepartementet
Enheten för arbetsrätt och arbetsmiljö
103 33 STOCKHOLM

Betänkandet Bättre arbetsmiljöregler II, Skyddsombud, beställansvar, byggarbetsplatser m.m. (SOU 2007:43)

Arbetsgivarverket har anmodats att lämna synpunkter på förslagen eller materialet i slutbetänkandet Bättre arbetsmiljöregler II, skyddsombud, beställansvar, byggarbetsplatser m.m. (SOU 2007:43).

Med anledning härav vill Arbetsgivarverket anföra följande.

Arbetsgivarverket tillstyrker till övervägande del de förslag och de synpunkter som lämnas i betänkandet. Arbetsgivarverket avstyrker dock förslaget om rätt att utse regionala skyddsombud på arbetsplatser där organisationen saknar medlemmar. Arbetsgivarverket avstyrker även förslaget att ansvaret för samordning inte med befriande verkan skall kunna överlåtas såvitt avser annan verksamhet än byggnads- och anläggningsarbete.

Arbetsgivarverkets synpunkter följer rubriceringen i betänkandet.

2. Skyddsombudens tillträdesrätt och andra frågor

2.6 Skall regionala skyddsombud kunna utses även för arbetsställen där arbetstagarorganisationerna saknar medlemmar.

Utredningen föreslår att arbetstagarorganisationerna skall kunna utse regionala skyddsombud för arbetsplatser där det finns kollektivavtal men saknas medlemmar bland arbetstagarna.

Arbetsgivarverket avstyrker förslaget. Arbetsgivarverket anser att den föreslagna bestämmelsen strider mot principen om arbetstagarorganisationernas representativitet. Enligt gällande rätt ska två förutsättningar vara uppfyllda för att en arbetstagarorganisation ska få utse regionala skyddsombud för ett arbetsställe, nämligen att skyddskommitté inte har tillsatts på arbetsstället och att organisationen har någon medlem där. Arbetsgivarverket anser att dessa två förutsättningar även bör gälla fortsättningsvis.

2.10 Skyddsombudens möjligheter att agera till förmån för anställda i bemanningsföretag m.fl.

Utredningen föreslår att skyddsombud ges vissa möjligheter att agera till förmån för utomstående arbetskraft. Förslaget innebär att ett skyddsombud har hänvändelserätt till Arbetsmiljöverket även såvitt avser skyddsåtgärder som behövs för att arbetsgivaren på det arbetsställe där skyddsombudet är verksam skall uppfylla sina skyldigheter enligt 3 kap 12 § AML gentemot utomstående arbetskraft. Vidare innebär förslaget att ett skyddsombuds åtgärder enligt stoppningsrätten även får avse arbete som utförs av inhyrd arbetskraft i arbetsgivarens verksamhet.

Arbetsgivarverket tillstyrker förslaget. Arbetsgivarverket kan vidare konstatera att förslaget inte innebär något utökat arbetsmiljöansvar för någon arbetsgivare eller annan skyddsansvarig enligt AML. Möjligheten för skyddsombudet att agera motsvaras i dessa fall av det arbetsmiljöansvar som arbetsgivaren redan har för utomstående arbetskraft samt för inhyrd arbetskraft.

3. Samordning – genomförande av EG:s byggplatsdirektiv

Utredningen föreslår vissa ändringar av bestämmelserna om samordningsansvar i 3 kap AML. Dessa ändringar är i stor utsträckning föranledda av EG:s direktiv 92/57/EEG om minimikrav för säkerhet och hälsa på tillfälliga eller rörliga byggarbetsplatser (byggplatsdirektivet).

3.7 Överväganden och förslag med anknytning till byggplatsdirektivet

Utredningen föreslår att en definition av begreppet byggherre tas in i lagen. Dessutom föreslås att en byggherres ansvar enligt AML under vissa förutsättningar kan övergå på en uppdragstagare som fått i uppdrag att för byggherrens räkning ansvara för projektering och planering eller för genomförandet av ett byggnads- eller anläggningsarbete. Vidare klargörs att byggherren vid alla byggnads- eller anläggningsarbeten skall utse en eller flera arbetsmiljösamordnare, om byggherren inte själv tar på sig den rollen.

Arbetsgivarverket tillstyrker förslagen i dessa delar.

3.7.6 Samordning vid andra gemensamma arbetsställen

Utredningen föreslår att samordningen vid annan verksamhet än byggnads- och anläggningsarbete ändras såtillvida att ansvaret för samordningen inte med befriande verkan ska kunna överlåtas.

Arbetsgivarverket avstyrker förslaget i denna del. Den föreslagna ändringen är inte föranledd av byggplatsdirektivet. Att utseende av samordnare inte skall befria byggherren från sitt arbetsmiljöansvar följer av byggplatsdirektivet. Å andra sidan kan byggherrens ansvar enligt AML under vissa förutsättningar övergå till en uppdragstagare. Det finns inga redovisade skäl varför utredning föreslår ändringar i den nu gällande ordningen såvitt avser utseende av samordnare vid annan verksamhet än byggnads- och anläggningsarbete. Det verkar inte finnas några tecken på att den nu gällande ordningen inte skulle fungera i dessa situationer. Mot denna

bakgrund anser Arbetsgivarverket att möjligheten att överlåta ansvaret för samordningen såvitt avser annan verksamhet än byggnads- och anläggningsarbete bör finnas kvar så att arbetsmiljöansvaret kan hamna hos den mest lämpade parten i det enskilda fallet.

3.8 Förslag till ny regel om ansvaret för samordning vid ombyggnad på befintligt arbetsställe

Utredningen föreslår att ansvaret för samordning delas upp då byggnads- eller anläggningsarbete utförs på ett befintligt fast driftsställe. Om ett arbetsställe för byggnads- eller anläggningsarbete utgör gemensamt arbetsställe med annan verksamhet på ett fast driftsställe ansvarar byggherren för samordningen av de arbetsmiljöfrågor som avser byggnads- och anläggningsarbetena medan den som råder över det fasta driftsstället ansvarar för samordningen på det gemensamma arbetsstället.

Arbetsgivarverket tillstyrker förslaget.

4. Arbetsmiljöansvar för den som beställer en tjänst

4.10.2 Bör problemet lösas genom ett generellt beställaransvar?

Utredningen har prövat om en bestämmelse om generellt beställaransvar bör införas. Utredningen har emellertid funnit att det inte går att på ett tydligt och klart sätt sammanfatta just sådana fall där det är befogat med ett generellt beställaransvar. Mot bakgrund av att det inte heller kan komma i fråga att ställa upp ett generellt beställaransvar för alla situationer har utredningen kommit fram till att lösningen på problemet inte kan vara en lagstiftning av detta slag.

Arbetsgivarverket delar utredningens uppfattning att ett beställaransvar inte bör införas. Ett generellt beställaransvar skulle innebära att en beställare skulle ansvara för arbetsmiljön hos en annan juridisk person. Beställaren råder inte över arbetssituationen hos entreprenören. Beställaren har inga möjligheter att leda och fördela arbetet hos entreprenören och har inte heller någon kontrollrätt i entreprenörens verksamhet. Därtill kan anföras de praktiska problem som ett generellt beställaransvar skulle innebära. Hela poängen med att anlita entreprenörer är ofta att myndigheten inte har kompetensen eller möjligheterna att utföra arbetet i egen regi. Under sådana omständigheter är det olämpligt att lägga ett ansvar på beställaren när entreprenören rimligtvis måste vara den som vet mer om hur tjänsten bäst utförs och vilka krav på arbetsmiljön som arbetet förutsätter.

4.10.3 Finns det något annat sätt att förstärka skyddet för entreprenadanställda?

Utredningen föreslår en ny bestämmelse som innehåller en förpliktelse för beställaren att i förfrågningsunderlaget lyfta fram arbetsmiljön och vid utformningen av underlaget se till att entreprenören har möjlighet att uppfylla sina skyldigheter enligt arbetsmiljölagstiftningen. Bestämmelsen gäller vid alla upphandlingar där

det beräknade kontraktsvärdet uppgår till minst en miljon kronor exklusive mervärdesskatt.

Enligt utredningen innebär förslaget inte någon längre gående skyldighet för beställaren än att denne i förfrågningsunderlaget skall beakta att de personer som skall utföra arbetet inte får utsättas för risker för ohälsa och olycksfall. I detta ligger normalt att förfrågningsunderlaget måste ange vilka särskilda arbetsmiljörisiker som är knutna till utförandet av arbetet och som måste beaktas. Avsikten är inte att införa någon omfattande undersökningsplikt för beställaren. Beställaren bör vara skyldig att ange de arbetsmiljörisiker som denne känner till eller rimligen borde känna till.

Arbetsgivarverket har inga invändningar mot utredningens förslag under förutsättning att beställarens informationsskyldighet avser sådana särskilda arbetsmiljörisiker som är knutna till utförandet av uppdraget. Vidare förutsätter Arbetsgivarverket att vad som kan bli aktuellt för beställaren att upplysa om är sådana särskilda risker som är kända eller borde vara kända för beställaren samt att ingen omfattande undersökningsplikt åläggs denne. Förslaget innebär då att entreprenörerna i ett tidigt skede får information om de särskilda arbetsmiljörisiker som är knutna till utförandet av arbetet. Kostnader för t.ex. särskild skyddsutrustning eller skyddsanordning kan då räknas in i planeringen av arbetet redan då anbuden utformas.

Dock anser Arbetsgivarverket att det av författningsbestämmelsen bör framgå klart och tydligt att vad som åligger beställaren är att informera entreprenören om sådana särskilda arbetsmiljörisiker som är knutna till utförandet av uppdraget.

5. Informationsskyldighet för den som hyr in arbetskraft

Utredningen har inte funnit att det behövs några nya föreskrifter om skyldighet för inhyrare av arbetskraft att informera uthyraren om risker i arbetsmiljön.

Arbetsgivarverket delar denna ståndpunkt. Den nuvarande regleringen är tillräcklig i detta avseende.

6.6 Överlåtelse av verksamhet/Ägarbyten

Utredningen har inte funnit att det behövs några nya bestämmelser i AML för att få bestående verkan av föreläggande eller förbud i samband med ett ägarbyte.

Arbetsgivarverket delar utredningens överväganden och bedömning i denna del.

7. Regelförenkling

Utredningen föreslår att bestämmelsen om arbetsgivarens skyldighet att skriftligen underrätta Arbetsmiljöverket vid tillsättande av skyddskommitté slopas. Vidare föreslår utredningen att bestämmelsen om att namn på skyddsombud och ledamot

i skyddskommitté skall anslås ändras på så sätt att informationen istället föreskrivs lämnas på lämpligt sätt.

Arbetsgivarverket tillstyrker utredningens förslag.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Göran Ekström. I den slutliga handläggningen deltog enhetschefen Elisabet Sundén Ingeström, chefjuristen Karl Pfeifer, arbetsrättsjuristen Bengt Johansson och socialförsäkringsexperten Karin Lien Olofsson, föredragande.

Göran Ekström

Karin Lien Olofsson